

«بازار جهانی»

شیر خشک»

چربی شیر نباید از ۳۰ تا ۳۵ گرم در لیتر تجاوز نماید. به طور متوسط ۳/۹ درصد وزن شیر را چربی آن تشکیل می‌دهد.

پروتئین‌های موجود در شیر با سایر پروتئین‌های موجود تفاوت دارد. بدین معنی که پروتئین شیر ساده‌تر بوده و نسبتاً ارزان‌تر به دست می‌آید. از این جهت در مبارزه با فقر پروتئین، از شیر و فرآورده‌های آن می‌توان به سادگی استفاده نمود. پروتئین‌های شیر، حاوی تمام اسیدهای آمینه لازم جهت نگهداری و رشد و نموبافت‌های بدن می‌باشد.

شیر در درمان مبتلایان به زخم معده و یا اثنی عشر، به این دلیل که حاوی لاکتوز (قند شیر) می‌باشد، مورد تجویز پزشکان قرار می‌گیرد. اسید لاکتیک که در اثر تخمیر قند شیر به دست می‌آید، در طب جدید به عنوان مکمل در بسیاری از بیماریها

شیر در بین غذاها، مناسب‌ترین و متعادل‌ترین ترکیبات را داراست و از این لحاظ آن را غذای کامل می‌نامند. شیر در کلیه ادوار زندگی نقش مهمی را در تغذیه انسان دارد. میزان مصرف روزانه شیر و سایر مواد لبنی هر فرد در یک کشور نشانه‌ای از وضعیت تغذیه و بهداشت در آن کشور و مبین پیشرفت دامداری و تا حدودی سلامت افراد آن جامعه می‌باشد. در شیر موادی از قبیل: چربیها، پروتئین‌ها، لاکتوز (قند شیر)، املاح معدنی و ویتامین‌ها، یافت می‌شود؛ که هر کدام به لحاظ تأمین یکی از نیازهای اساسی بدن انسان، اهمیت ویژه‌ای دارند.

حالت تعلیقی گویچه‌های چربی موجود در شیر و پائین بودن نقطه ذوب آن موجب تسهیل عمل هضم چربیها می‌گردد. ضریب هضم چربی شیر صد درصد است. البته در موقع تغذیه نوزادان با شیر گاو، مقدار

در شیر موادی از قبیل چربیها، پروتئین ها، لاکتوز (قند شیر)، املاح معدنی و ویتامین ها، یافت می‌شوند که هر کدام به لحاظ تأمین یکی از نیازهای اساسی بدن انسان، اهمیت ویژه‌ای دارند.

به مقدار زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرد.

شیر منبع اصلی کلسیم و فسفر غذایی است. نسبت کلسیم به فسفر در شیر حدود ۱ تا ۱/۴ بوده و این موضوع از نقطه نظر تغذیه فوق العاده حائز اهمیت است. نیاز روزانه انسان به کلسیم که به طور متوسط برای هر شخص بالغ بزرگ در روز تعیین شده است، با مصرف حداقل یک لیتر شیر پرچربی یا کم چربی تأمین می‌گردد.

شیر علاوه بر خواص فوق، حاوی مقادیر قابل توجهی ویتامین A و B_۲ نیز می‌باشد. شیر خشک‌ها عمدتاً از شیر گاو بدست می‌آیند. در شیر گاو ابتدا تغییراتی صورت می‌گیرد تا از جهت خواص به شیر انسان نزدیک‌تر شده و بتواند مورد مصرف نوزادان و شیرخواران قرار گیرد.

در شرایط فعلی تأمین شیر خشک از منابع تولید داخلی، با توجه به شرایط اجتماعی و اقتصادی جامعه، به هیچ وجه کافی به نظر نمی‌رسد و لذا می‌بایستی درصد قابل توجهی از آن از خارج وارد گردد.

این ماده غذایی که عمدتاً در کشورهای در حال توسعه جنبه اساسی دارد، در تجارت

جهانی تحت تعرفه ۰۴/۰۲ در سیستم «طبقه بندی تعرفه گمرکی بروکسل» (BTN) و تعرفه‌های ۰۲۲/۴۲^۱ و ۰۲۲/۴۳^۲ در سیستم «طبقه بندی استاندارد تجارت بین الملل» (SITC) آورده می‌شود. در ایران، رعایت صرفه جوئی در مصرف ارز و تأمین کالا با مناسب ترین شرایط، ایجاب می‌نماید که یک بررسی همه جانبه‌ای در حول و حوش بازار جهانی شیر خشک به عمل آید. به همین دلیل در این مقاله که در دو شماره ارائه خواهد شد، به مسائلی از قبیل تولید، مصرف، تجارت خارجی و قیمت این کالا پرداخته می‌شود.

تولید:

شیر خشک‌ها عمدتاً به دو صورت تولید شده و عرضه می‌گردند: شیر خشک پرچربی (Whole Milk Powder) و شیر خشک بدون چربی (Skimmed Milk Powder).

شیر خشک پرچربی:

در جدول (۱)، روند تولید شیر خشک

(۱): در این تعرفه، میزان مواد چربی موجود در شیر خشک کمتر و یا معادل ۱/۵ درصد وزن شیر می‌باشد.

(۲): در این تعرفه، میزان مواد چربی موجود در شیر خشک از ۱/۵ درصد وزن شیر بیشتر می‌باشد.

میزان رشد تولید طی سالهای ۱۹۸۵ و ۱۹۸۶ به ترتیب ۱/۶ و ۰/۸ - درصد بوده است. به عبارت دیگر تولید در سال ۱۹۸۶ نسبت به سال ۱۹۸۵، دچار کاهش گردیده است. طی سالهای ۱۹۸۳ - ۸۶، روند تولید در ایالات متحده امریکا، «استرالیا و زلاندنو» و شوروی به ترتیب با متوسط نرخ های رشد سالانه ۱۰/۴، ۵/۲ و ۱۲/۱ درصد افزایش و روند تولید در EEC با نرخ متوسط سالانه ۱/۷ - درصد کاهش یافته است.

پرچربی طی سالهای ۱۹۸۱ - ۸۶ ملاحظه می شود. طی سالهای ۱۹۸۱ - ۸۳، میزان تولید این فرآورده لبنی در جهان، به طور متوسط سالانه بالغ بر ۱۷۸۲ هزار تن بوده است. طی همین سال ها، متوسط میزان تولید در ایالات متحده امریکا ۵۲ هزار تن، جامعه اقتصادی اروپا (EEC - ۱۲ کشور) ۶۸۵ هزار تن، استرالیا و زلاندنو ۱۷۲ هزار تن و شوروی ۲۱۳ هزار تن گزارش شده است. تولید جهانی در سال ۱۹۸۴، ۷/۱ درصد رشد یافته و به ۱۹۰۹ هزار تن افزایش یافته است.

جدول (۱): میزان تولید شیرخشک پرچربی در جهان و کشورهای عمده طی سالهای ۱۹۸۱ - ۸۶

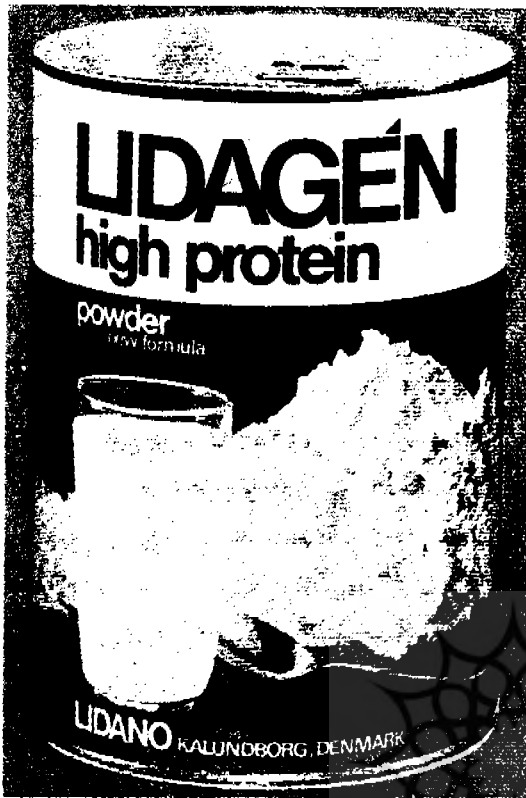
واحد: هزارتن

کشورهای عمده	سال	میانگین سالهای ۸۳ - ۱۹۸۱	۱۹۸۲	۱۹۸۵	۱۹۸۶
کل جهان		۱۷۸۲	۱۹۰۹	۱۹۴۰	۱۹۲۵
ایالات متحده امریکا		۵۲	۶۵	۷۲	۷۰
EEC (۱۲ کشور) ^(۱)		۶۸۵	۷۴۳	۷۰۶	۶۵۰
استرالیا و زلاندنو		۱۷۲	۱۷۲	۱۸۷	۲۰۰
شوروی		۲۱۳	۲۷۰	۲۸۵	۳۰۰

مأخذ:

F.A.O, *Commodity Review and Outlook, 1986-87* (Rome: FAO Pub., 1987). P. 67.

(۱): از سال ۱۹۸۶ به بعد، مجموعه کشورهای EEC با اضافه شدن کشورهای اسپانیا و پرتغال از ۱۰ به ۱۲ افزایش یافت.

طی سال ۱۹۸۶ محصول مذکور در کشورهای EEC، - مطابق یک منبع دیگر^۱ - با ۲ درصد کاهش نسبت به سال ۱۹۸۵ به ۷۱۸ هزار تن رسید. بر طبق همین منبع، در شش ماهه نخست سال ۱۹۸۷، تولید افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته (۲۵ درصد) و از ۳۲۱ هزار تن در شش ماهه اول سال ۱۹۸۶ به ۴۰۰ هزار تن رسیده است. در زلاتندنو، تولید با نرخ رشد ۲۸/۲ درصد به ۱۸۹/۵ هزار تن در سال ۱۹۸۶ افزایش یافت. در شش ماهه نخست سال ۱۹۸۷، تولید با نرخ ۱۷/۵ درصد کاهش یافت و به ۷۰ هزار تن بالغ گردید. در سال ۱۹۸۶ تولید در استرالیا، ۳۰ درصد افزایش یافت و در سال ۱۹۸۶/۸۷ با نرخ رشد حدود ۲۵ درصد از ۵۲/۱ هزار تن به ۶۵/۳ هزار تن رسید. (این افزایش در قبال افزایش سفارشات

طی سالهای ۱۹۸۱-۸۶، عمده‌ترین تولیدکنندگان شیرخشک پرچربی: ایالات متحده امریکا، جامعه اقتصادی اروپا، «استرالیا و زلاتندنو» و شوروی بوده‌اند.

صادراتی، صورت پذیرفت.) در سال ۱۹۸۶ تولید شیرخشک در فنلاند، ۹ درصد تقلیل یافت. ضمن اینکه این کاهش در شش ماهه نخست سال ۱۹۸۷ با نرخ رشد بیشتری ادامه یافت. همچنین طی سال مذکور در لهستان و سوئیس، تولید نسبتاً ثابت باقی ماند. در سال ۱۹۸۶، تولید در اتریش، در حدود ۲۱ هزار تن باقی ماند. در حالی که طی سال مذکور تولید در ایالات متحده امریکا با ۱/۸ درصد رشد به ۵۵/۱ هزار تن رسید.

(1): GATT, International Dairy Arrangement, *The World Market for Dairy Products* 1987 (Geneva: GATT Pub., November 1987), P. 41.

در سال ۱۹۸۷ نیز تولید شیرخشک پرچربی به رشد خود ادامه داد. در این سال، تولید جهانی به ۲۱۵۰ هزار تن رسید که در مقایسه با میزان تولید در سال ۱۹۸۶، ۱۱/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال مزبور، تولید در ایالات متحده امریکا و کانادا به ۶۵ هزار تن کاهش و در EEC (۱۲ کشور) به ۸۲۵ هزار تن، در استرالیا و زلاندنو به ۲۴۰ هزار تن و در شوروی به ۳۱۰ هزار تن، افزایش یافته است.^۲

شیرخشک بدون چربی:

میزان تولید شیرخشک بدون چربی در جهان و کشورهای عمده تولیدکننده، طی سالهای ۱۹۸۱-۸۶ در جدول (۲) مشاهده می‌گردد. کل تولید در جهان طی سالهای ۱۹۸۱-۸۳، به طور متوسط سالانه ۶۰۵ هزار تن بوده که پس از ۳/۱ درصد رشد در سال ۱۹۸۶ به ۴۷۵۰ هزار تن افزایش یافته است. به عبارت دیگر سالانه به طور متوسط فقط یک درصد ترقی یافته است. در ایالات متحده امریکا و کانادا، تولید از ۸۰۶ هزار تن به ۷۲۵ هزار تن و در جامعه اقتصادی اروپا (۱۲ کشور) نیز رقم تولید از ۲۲۸۴ هزار تن به ۲۱۵۰ هزار تن در سال ۱۹۸۶ کاهش یافته است. طی سالهای ۱۹۸۱-۸۶، تولید در استرالیا و زلاندنو ۸/۴۰ درصد رشد نشان می‌دهد بطوری که از ۲۸۴

هزار تن به ۴۰۰ هزار تن افزایش یافته است. طی دوره مذکور تولید در شوروی، رشد ۴/۳۱ درصدی را نشان می‌دهد (از ۱۱۱ هزار تن به ۵۴۰ هزار تن). به این ترتیب مشخص می‌شود که تولید شیرخشک بدون چربی در استرالیا و زلاندنو از بیشترین رشد برخوردار گردیده است. پس از آن نرخ رشد شوروی قابل ملاحظه می‌باشد.

قسمت عمده افزایش تولید در سال ۱۹۸۶ در مقایسه با سال ۱۹۸۵ به جامعه اقتصادی اروپا مربوط می‌شد، چرا که مازاد شیر در این کشورها، وارد جریان تولید شیرخشک بدون چربی و کره گردیده، ضمن اینکه در سال مزبور، قسمتی از افزایش تولید شیرخشک بدون چربی در «EEC» و شوروی، توسط کاهش قابل توجه تولید در کشورهای ایالات متحده، زلاندنو، استرالیا و لهستان خنثی گردیده است. در سال ۱۹۸۶ تولید در «EEC»، ۸/۹ درصد افزایش یافت و به ۲/۲ میلیون تن رسید. در سال یادشده، در «EEC» به این دلیل که شیر بیشتری جمع‌آوری گردید و میزان فروشهای داخلی فرآورده‌های تازه شیر در سطح پائینی قرار داشت و از این گذشته تولید شیرخشک پرچربی و شیر تغلیظ شده (کندانه) جهت صادرات کاهش یافت، تولید کره و شیرخشک بدون چربی شدیداً افزایش پیدا کرد. تولید فرآورده مورد بحث در شش ماهه

(1): F.A.O., *Commodity Review and outlook, 1987-88*, (Rome: FAO Pub., 1988), P. 64.

(2): *Ibid.*

جدول (۲): میزان تولید شیرخشک بدون چربی در جهان طی سالهای ۱۹۸۱-۸۶

واحد: هزارتن

سال	میانگین سالهای ۸۲ - ۱۹۸۱	۱۹۸۴	۱۹۸۵	۱۹۸۶
کل جهان	۴۶۰۵	۴۶۱۳	۴۵۴۴	۴۷۵۰
ایالات متحده آمریکا و کانادا	۸۰۶	۶۸۰	۷۵۶	۷۲۵
جامعه اقتصادی اروپا (۱۲ کشور)	۲۲۸۴	۲۱۳۰	۱۹۵۸	۲۱۵۰
استرالیا، زلاندنو	۲۸۴	۳۷۱	۳۹۰	۴۰۰
سوروی	۴۱۱	۵۰۸	۵۲۵	۵۴۰

مأخذ: F.A.O, *Commodity Review and Outlook, 1986-87* (Rome: FAO Pub., 1987), P. 68.

میزان تولید شیرخشک پرچربی در جهان از متوسط سالانه ۱۷۸۲ هزارتن طی سالهای ۱۹۸۱-۸۳ به ۱۹۲۵ هزارتن در سال ۱۹۸۶ افزایش یافته است.

نخست سال ۱۹۸۷، در مقایسه با دوره مشابه سال ماقبل، ۱۸ درصد کاهش یافت و به ۱/۰۳ میلیون تن رسید^۱. در زلاندنو، تولید شیرخشک بدون چربی در سال ۱۹۸۶ بالغ بر ۱۵۴ هزارتن گردید و به این ترتیب نسبت به سال ۱۹۸۵، ۲۱/۷ درصد تقلیل یافت. در نیمه نخست سال ۱۹۸۷، تولید با نرخ ۲۵ درصد شدیداً کاهش یافت. در سال ۱۹۸۶، تولید ۸/۲ درصد کاهش یافت و به رقم ۱۲۳ هزارتن رسید. لکن، در نیمه نخست سال ۱۹۸۷، ۱۶ درصد افزایش یافت. تولید شیرخشک بدون چربی در سال

نخست سال ۱۹۸۷، در مقایسه با دوره مشابه سال ماقبل، ۱۸ درصد کاهش یافت و به ۱/۰۳ میلیون تن رسید^۱. در زلاندنو، تولید شیرخشک بدون چربی در سال ۱۹۸۶ بالغ بر ۱۵۴ هزارتن گردید و به این ترتیب نسبت به سال ۱۹۸۵، ۲۱/۷ درصد تقلیل یافت. در نیمه نخست سال ۱۹۸۷، تولید با نرخ ۲۵ درصد شدیداً کاهش یافت. در سال ۱۹۸۶، تولید ۸/۲ درصد کاهش یافت و به رقم ۱۲۳ هزارتن رسید. لکن، در نیمه نخست سال ۱۹۸۷، ۱۶ درصد افزایش یافت. تولید شیرخشک بدون چربی در سال

نخست سال ۱۹۸۷، در مقایسه با دوره مشابه سال ماقبل، ۱۸ درصد کاهش یافت و به ۱/۰۳ میلیون تن رسید^۱. در زلاندنو، تولید شیرخشک بدون چربی در سال ۱۹۸۶ بالغ بر ۱۵۴ هزارتن گردید و به این ترتیب نسبت به سال ۱۹۸۵، ۲۱/۷ درصد تقلیل یافت. در نیمه نخست سال ۱۹۸۷، تولید با نرخ ۲۵ درصد شدیداً کاهش یافت. در سال ۱۹۸۶، تولید ۸/۲ درصد کاهش یافت و به رقم ۱۲۳ هزارتن رسید. لکن، در نیمه نخست سال ۱۹۸۷، ۱۶ درصد افزایش یافت. تولید شیرخشک بدون چربی در سال

(1): GATT, *Op. Cit.*, P. 36.

اروپا، اقیانوسیه و امریکای شمالی، به میزان قابل توجهی تقلیل یافت. (۱۳ درصد در مقایسه با سال ۱۹۸۵). در جامعه اقتصادی اروپا، انتظار می‌رفت که تولید شیرخشک بدون چربی از ۲/۱ میلیون تن در سال ۱۹۸۶ به ۱/۶۴ میلیون تن در سال ۱۹۸۷

۱۰۴ هزار تن گردید (۶/۷ درصد بیشتر نسبت به سال ماقبل). تولید در شوروی طی سال ۱۹۸۶ نیز به افزایش خود ادامه داد و به رقم ۱۸۲۵ هزار تن رسید. در سال ۱۹۸۷، تولید جهانی شیرخشک بدون چربی، به دنبال کاهش تولید در جامعه اقتصادی

(۱): این رقم با رقم ارائه شده در جدول (۲) به میزان ۲۸۵ هزار تن تفاوت دارد.

تولید جهانی شیرخشک پرچربی در سال ۱۹۸۷ با رقم ۲۱۵۰ هزار تن، ۱۱/۷ درصد بیشتر از میزان آن در سال ۱۹۸۶ بوده است.

تازه لبنی (پنیر، شیرخشک پرچربی و شیر تغلیظ شده)، باعث گردید که تولید شیرخشک بدون چربی بیشتر از ۲۰ درصد کاهش یابد. در سال مزبور در اروپای غربی صرفنظر از جامعه اقتصادی اروپا نیز تولید با کاهش مواجه بوده و البته این امر در خصوص کشورهای اتریش و سوئیس توأم با استثناء بوده است. در اروپای غربی، شیرخشک بدون چربی عمدتاً جهت تغذیه دام‌ها به کار می‌رود و اخیراً نیز روش‌ها و سیاست‌هایی در جهت افزایش مصرف آن به کار گرفته شده است. در سال ۱۹۸۷، در جامعه اقتصادی اروپا، حدود ۱/۱ میلیون تن شیرخشک بدون چربی جهت تغذیه دام‌ها به کار رفته است. این میزان در سال ۱۹۸۸ به ۹۸۰ هزار تن تقلیل یافت.^۲

مصرف^۳:

مصرف شیرخشک بدون چربی طی سالهای
۱۹۸۱-۸۶:

مصرف جهانی شیرخشک بدون

(۲۲ درصد کاهش) برسد. در ایالات متحده امریکا تخمین زده شده که تولید در سال ۱۹۸۷ در مقایسه با سال ماقبل ۲۰ درصد کاهش یافته و بالغ بر ۴۷۰ هزار تن گردد^۱.

در اروپای غربی، تولید در سال ۱۹۸۷ در مقایسه با سال ۱۹۸۶، ۲۴ درصد کاهش یافت. و بالاخره در جامعه اقتصادی اروپا (حدود نصف میزان تولید جهانی در آن صورت می‌گیرد)، تولید شیرخشک مورد نظر حدود ۲۵ درصد تقلیل یافت. در اروپای غربی، صرفنظر از EEC و نروژ، نیز تولید کاهش یافت که البته میزان این کاهش در بعضی از کشورها قابل توجه بوده است. در اروپای شرقی، تولید در سال ۱۹۸۷، حدود ۲ درصد کاهش یافت که عمدتاً به دلیل کاهش تولید در کشورهای چکسلواکی، مجارستان و لهستان صورت گرفته است. در شوروی، تولید سال ۱۹۸۷ در مقایسه با سال ۱۹۸۶، ۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال ۱۹۸۸، در جامعه اقتصادی اروپا، کاهش میزان تحویل شیر به صنایع لبنی و افزایش تقاضای آن جهت تولید فرآورده‌های

(1): *Ibid*

(2): F.A.O, Agricultural Review for Europe No. 31, 1987 and 1988, *The Milk and Dairy products market* (New York: UN Pub., 1989), P.6.

(۳): در زمینه مصرف شیرخشک پرچربی، آمار و اطلاعاتی موجود نبود که به آن پرداخته شود.

طی سالهای ۱۹۸۱-۸۶، عمده‌ترین تولیدکنندگان شیرخشک بدون چربی، «ایالات متحده امریکا و کانادا»، جامعه اقتصادی اروپا (۱۲ کشور)، «استرالیا و زلاندنو» و شوروی بوده‌اند.

هزار تن بوده، ضمن اینکه این میزان در نیمه نخست سال ۱۹۸۶، به میزان ۸۴۳ هزار تن گزارش گردیده است. در ژاپن، طی سال ۱۹۸۶، میزان مصرف شیرخشک بدون چربی با ۱۲ هزار تن افزایش نسبت به سال ۱۹۸۵ به ۲۶۷ هزار تن بالغ گردیده که از این مقدار، ۱۹۶ هزار تن به مصرف انسان

چربی، در سال ۱۹۸۶، نسبت به سال ماقبل کاهش یافت. در کشورهای جامعه اقتصادی اروپا، کل مصرف داخلی کشورها به سطح ۱/۶۴ میلیون تن تقلیل یافت. به عبارت دیگر در مقایسه با سال ۱۹۸۵، ۲/۵ درصد تنزل نمود. در نیمه اول سال ۱۹۸۷، میزان مصرف داخلی کشورهای مذکور بالغ بر ۸۶۶

میزان تولید شیرخشک بدون چربی در جهان از متوسط سالانه ۴۶۰۵ هزار تن طی سالهای ۱۹۸۱-۸۳ به ۴۷۵۰ هزار تن در سال ۱۹۸۶ افزایش یافته است.

است. البته توضیح این نکته لازم می‌آید که به دلیل افت سطح ذخائر محصول مزبور به پائین‌ترین حد خود (۳۵۰ هزار تن) طرح پرورش خوک و ماکیان با استفاده از شیرخشک بدون چربی در آوریل ۱۹۸۵ متوقف گشت. ولی بعداً که حجم ذخائر افزایش یافت، طرح مذکور نیز در اوت ۱۹۸۶، مجدداً فعالیت خود را از سر گرفت. در سال ۱۹۸۶، در دیگر کشورهای نیز حرکت‌هایی در جهت به کارگیری هر چه بیشتر شیرخشک بدون چربی و یا شیر بدون چربی مایع در تغذیه دام، صورت گرفت (از جمله در اتریش، فنلاند و سوئیس) در ایالات متحده امریکا، در سال مزبور، مقدار قابل توجهی از ذخائر شیرخشک بدون چربی کهنه، در تغذیه دام مورد استفاده قرار گرفت! در جدول (۳)، مصرف شیرخشک بدون چربی در جهان و در کشورهای عضو اتحادیه توسعه بین‌المللی ملاحظه می‌شود.

رسیده است. طی سال مذکور (۱۹۸۶) در فنلاند و مجارستان، قسمت عمده مصرف شیرخشک بدون چربی صرف تغذیه دام گردیده است. طی همین سال در ایالات متحده امریکا، مصرف این فرآورده لبنی با ۶ هزار تن افزایش به سطح ۳۶۵ هزار تن افزایش یافته است. طی سال مذکور، در اروپای غربی - که قسمت عمده مصرف آن صرف خوراک دام گردیده - روش‌هایی به کار گرفته شده که میزان مصرف را بیش از پیش افزایش داده است. در جامعه اقتصادی اروپا، میزان کمک‌های مستقیم جهت استفاده از شیرخشک بدون چربی در تغذیه گوساله‌ها، ۸۰ واحد پول اروپائی (ECU) به ازاء هر ۱۰۰ کیلوگرم شیرخشک بوده که این مبلغ بالغ بر ۴۶ درصد «قیمت مداخله‌ای» شیرخشک می‌شده است. علاوه بر مورد فوق، جهت به کارگیری شیر بدون چربی مایع در تغذیه بخش پرورش خوک و ماکیان نیز سوبسیدهایی پرداخت گردیده

جدول (۳): شاخص مقدار مصرف شیرخشک بدون چربی در جهان و کشورهای عضو اتحادیه توسعه بین‌المللی (IDA) طی سالهای ۱۹۸۱-۸۷

مقدار - هزار تن

واحد: $100 = 1981 - 83$

سال	میانگین سالانه ۸۳ - ۱۹۸۱			
	۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳
کشور	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار
کشورهای عضو IDA				
آرژانتین	۸۵	۱۰۱	۱۳/۲*	۱۵/۸
اسرائیل	۹۶	۹۸	۵۱/۷	۵۲/۵
بلغارستان	۱۱۲	۱۱۴	۱/۶*	۱/۶
کشورهای عضو معدنه‌نمذنی اروپا	۱۱۱	۱۱۴	۱۶۳۷/۰*	۱۶۷۹/۰
مصرف انسانی	۱۵۲	۱۳۲	۳۴۱/۰*	۲۹۶/۰
مصرف دام	۱۰۵	۱۱۲	۱۲۹۶/۰*	۱۳۸۳/۰
فنلاند	۷۰/۰	۷۹/۰	۴۰/۰	۴۵/۰
مصرف انسانی	۰۰۰	۱۰۸	۰۰۰	۱۳
مصرف دام	۰۰۰	۷۱	۰۰۰	۳۲
مجارستان	۷۳	۷۳	۱۸/۷	۲۳/۱
مصرف انسانی	۱۲۷	۱۰۵	۵/۲	۴/۳
مصرف دام	۴۹	۶۸	۱۳/۵	۱۸/۸
راهن	۱۰۸	۱۰۳	۲۶۷/۰	۲۵۵/۰
مصرف انسانی	۱۱۱	۱۰۱	۱۹۶	۱۷۹
مصرف دام	۱۰۰	۱۰۷	۷۱	۷۶
زلاتندو	"	"	"	"
تروژ	۸۸	۸۸	۸/۵	۷/۳
مصرف انسانی	۹۵	۹۵	۳/۹	۳/۹
مصرف دام	۱۰۱	۸۱	۴/۳	۳/۴

سال	۱۹۸۶		۱۹۸۷	
	مبلغ بر حسب دلار	مبلغ بر حسب ریال	مبلغ بر حسب دلار	مبلغ بر حسب ریال
کشور				
کشورهای عضو ۱۹۷۷				
آرژانتین	۷.۶	۵۰۰	۸۳	۵۵۵
اسرئیل	۱۹.۸	۲۲۵	۷۷	۸۸
بلغاریان	۵۵۰	۵۵۰	۵۵۰	۵۵۵
کشورهای عضو اقتصادی اروپا				
مصرف انسانی	۲۵۶/۵	۲۷۸/۰		
مصرف دام	۵۸۷/۴	۵۸۸/۵		
فنلاند				
مصرف انسانی	۱۷/۴	۱۱/۴	۶۸/۴	۸۳/۴
مصرف دام	۵۵۰	۵۵۵		
مجارستان				
مصرف انسانی	۶/۹	۵۵	۲۵	۵۵۵
مصرف دام	۲/۴	۵۵۵		
مصرف دام	۴/۵	۵۵۵		
ژاپن				
مصرف انسانی	۱۳۸/۴	۵۵۵	۱۱۳	۵۵
مصرف دام	۳۵	۱۴۳		
ژلاندو				
سور				
مصرف انسانی	۴.۵	۴۷	۱۰۲	۱۱۲
مصرف دام	۲.۱	۵۵۵		
مصرف دام	۲.۴	۵۵۵		

در سال ۱۹۸۶، سهم کشورهای عمده تولید کننده شیرخشک بدون چربی در جهان از کل تولید جهانی عبارت بوده است از: «ایالات متحده امریکا و کانادا» ۱۵/۳ درصد، جامعه اقتصادی اروپا ۴۵/۳ درصد، «استرالیا و زلاندنو» ۸/۴ درصد و شوروی ۱۱/۴ درصد.

کشور	سال		سودهای	
	۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۶	۱۹۸۵
ایران	۱۱۷	۱۱۷	۱۰۶/۴	۱۰۶/۱
مصرف انسانی	۱۹۸	۱۵۹	۵۵/۳	۴۴/۶
مصرف دام	۸۱	۹۸	۵۱/۱	۶۱/۵
آمریکای جنوبی	۱۵۴	۱۰۴	۲۵/۱	۱۷/۰
ژوند	۹۱	۹۱	۲۵/۵	۲۵/۴
مصرف انسانی	۱۰۳	۸۸	۱۹/۹	۱۷/۱
مصرف دام	۶۵	۹۷	۵/۶	۸/۳
سوئیس	۷۱	۸۱	۲۰/۶	۲۳/۷
اروگوئه	۵۰	۹۴	۰/۹	۱/۷
مصرف انسانی	۴۴	۹۴	۰/۸	۱/۷
مصرف دام	۰۰۰	۰	۰/۱	۰
دیگر کشورها				
انگلیس	۹۲	۸۴	۱۷/۱	۱۵/۳
مصرف انسانی	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
مصرف دام	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
کانادا	۹۱	۹۰	۴۵/۰	۴۴/۸
ایالات متحده امریکا	۱۰۰	۹۸	۳۶۵/۰*	۳۵۹/۰
کل کشورهای عضو IDA	۱۰۵	۱۰۹	۲۱۶۰/۲*	۲۲۵۳/۲
کل جهانی	۱۰۱	۱۰۳	۳۴۴۹/۰	۳۵۰۱/۰

سال	سال	سال	سال	کشور
۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۷	۱۹۸۶	
ساحل	ساحل	بندر رسیده تحت سال	بندر رسیده تحت سال	
۱۳۵	۱۲۷	۵۰/۳	۲۷/۳	لهستان
		۲۷/۶	۲۵/۸	مصرف انسانی
		۱۲/۷	۲۱/۵	مصرف دام
۱۸۰	۱۲۶	۷/۹	۱۰/۸	آفریقای جنوبی
۱۸۷	۹۶	۱۶/۳	۱۳/۲	سوئد
		۱۴/۶	۱۱/۰	مصرف انسانی
		۱/۷	۲/۵	مصرف دام
۱۳۸	۷۱	۱۲/۷	۱۱/۹	سوئیس
۲۵۰	۷۵	۱/۰	۰/۳	اروگوئه
		۱/۰	۰/۳	مصرف انسانی
		-	-	مصرف دام
				دیگر کشورها
۷۲	۹۶	۷/۰	۹/۳	توسعه
		۰۰۰	۰۰۰	مصرف انسانی
		۰۰۰	۰۰۰	مصرف دام
۱۰۵	۶۲	۲۷/۶	۱۶/۷	کتاب دا
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	الاتحادیه آمریکا
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	کشورهای عضو
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	کشورهای

رقم تخمینی یا غیرقطعی است.

(1): International Development Association/IDA

مأخذ:

General Agreement on Tariffs and Trade/ Gatt, *The World Market for Dairy products 1987* (Geneva: GATT Pub, 1987), P. 67.

- 1- F.A.O, *Commodity Review and Outlook 1986-87, 1987-88*, Rome: F.A.O Pub, 1987.
- 2- GATT, International Dairy Arrangement, *The World Market for Dairy Products 1987*, Geneva: GATT Pub. November 1987.
- 3- F.A.O, Agricultural Review for Europe No. 31, 1987 and 1988, *The Milk and Dairy Products Market*, NewYork: U N Pub. 1989.

